

nieuwe uitgaven

BEOBACHTEN UND SCHÜTZEN Greifvögel und Eulen

Deze nieuwe Duitstalige uitgave staat geheel in het teken van de bescherming van stootvogels en uilen. Ook in het Duitse taalgebied dringt, met de ontwikkeling van de bewustwording van de ecologische samenhang, het besef door dat deze vogels bescherming dringend nodig hebben. Als gevolg hiervan neemt ook het gebruik van de term 'Greifvögel', ter vervanging van de oude schijnmoralistische term "Raubvögel" geleidelijk steeds meer toe. Veel van de soorten die in dit boek worden behandeld, staan in Europa op Rode Lijsten en worden acuut bedreigd.

Het boek bevat de volgende thema's: herkenning (overeenkomsten en verschillen), levenswijze en voeding, broed- en nestgedrag, belevenissen in het veld (waarnemen en sporen zoeken), beschermingsmaatregelen en hulp bij het broeden. Behalve de tekst wordt ook een CD-ROM meegeleverd waarop de roep en zang te horen is van veertig Europese vogelsoorten.

In de tekst wordt onder andere inzicht gegeven in de samenhang tussen het voorkomen en beschikbaarheid van prooien en jagende stootvogels en uilen. Verder behandelt het boek onder andere de verschillende bedreigingen, het voorkomen van de verschillende groepen (maar dit met wel beperkt tot Duitsland), tips en aanwijzingen voor het waarnemen en bestuderen en mogelijkheden voor bescherming, zoals bewaking en herintroductie. De CD-ROM is onderverdeeld in vijf onderdelen. Deel één laat geluiden horen van de kleinere stootvogels, de Sperwer, Torenvalk, Kleine Torenvalk, Roodpootvalk, Smelleken, Boomvalk, Eleonora's Valk, Gierval, Lannervalk en Slechtvalk. In deel twee komen de middelgrote soorten aan bod. Dit zijn de Bruine, Blauwe en Grauwe Kiekenkief, de Zwarte en Rode Wouw, de Wespendif, Buizerd, Ruigpootbuizerd, Arendbuizerd, Havik, Dwergarend en Visarend. Deel drie bevat opnamen van grotere stootvogels, zoals de Zeearend, Keizerarend, Steenarend, Havikarend en Slangarend. Deel vier omvat een groep kleinere

uilen, Sperweruil, Steenuil, Dwerguil, Ruigpootuil en Dwergooruil. Het vijfde deel omvat middelste en grotere uilen: Kerkuil, Bosuil, Oeraluil, Laplanduil, Sneeuwuil, Oehoe, Ransuil en de Velduil.

Van nagenoeg alle soorten zijn er verschillende fragmenten opgenomen. In totaal bevat deze uitgave 93 afzonderlijke fragmenten. De opnamen omvatten, behalve zanggeluiden, ook diverse soorten roepen, zoals nest-, vlucht- of alarmroepen en opnamen van volwassen exemplaren en jongen.

Steinbach, Gunter, Einhard Bezzel & Jean C. Roché: Greifvögel und Eulen - Beobachten und schützen, 2001. Gebonden, 38 bladzijden. Met kleurenfoto's, tekeningen en een CD-ROM. Uitgever: Kosmos Verlag, Pfizerstraße 5-7, D-70184 Stuttgart, Duitsland. ISBN 3 440 08990 8. Meer informatie: <http://www.kosmos.de>. Telefoon +49 711 2191341. Prijs vanaf 1 januari 2002: • 14,90.

Goudplevieren en wilsterflappers

Eeuwenlang droegen wilsterflappers met de vangst van Goudplevieren bij aan de broodwinning in Friesland en in veel minder mate ook in Noord-Holland. Met de herziening van de Jachtwet in 1978 werd het vangen van Goudplevieren verboden. De jachtpassie bleef, maar sindsdien wordt alleen nog maar gevangen voor wetenschappelijk onderzoek. Hiermee blijft tegelijkertijd een belangrijk cultuurhistorisch fenomeen behouden voor het nageslacht. Een rijk scala aan onderwerpen die alle met de goudplevierenvangst te maken hebben, passeert de revue in dit met foto's en andere verhelderende illustraties geheel in kleur uitgevoerde boek. Veel plaats is ingeruimd voor een kennismaking met het leven van de Goudplevier en zijn plaats tussen de andere toendra-plevieren. Alles wat met het vangen van de Wilsters te maken heeft wordt tot in detail beschreven. Hoe bar de situatie in het veld soms was voor de van generatie tot generatie vangende flappers en hoe het thuisfront daarmee omging blijkt uit de verschillende verhalen. Voor een deel konden die worden opgetekend door interviews te houden met nog levende vroegere 'broodvangers'. Natuurlijk komt aan de orde wat de vangsten opleverden, zowel voor de consumptie als voor het latere onderzoek. Trek, jaarcyclus in Nederland, de burgerlijke stand met daarin opgenomen de resultaten van door vogelliefhebbers jarenlang achtereen herhaalde tellingen en onderzoek aan andere steltlopersoorten zijn andere uitvoerig behandelde onderwerpen. Een blik op de toekomst laat ons de veranderende wereld, ook voor de Goudplevier, zien. Voor anderstaligen is een uitgebreide Engelse samenvatting opgenomen. Een in het boek bijgeleverde CD-Rom bevat een kort videofragment over vogeltrek en wilstervangst op Texel en interviews met flappers. De betrokkenheid van de auteurs met hun onderwerpen lezat over op de lezer van dit prachtige boek. Zij hebben een belangwekkend document tot stand gebracht.

Goudplevieren en Wilsterflappers, eeuwenoude fascinatie voor trekvogels. Teunis Piersma, Jan. B. Hulscher, Erik J. Bunscoeke, Joop Jukema, Arend Veenstra & Anita Koolhaas. 2001. KNNV Uitgeverij/Fryske Akademy, Utrecht/Leeuwarden. 272 p. ISBN 90 5011 1475. Prijs: f 60,05 (leden KNNV f 53,44).

BOSSYSTEMEN VAN NEDERLAND 2 Ooibossen

Ooibossen komen voor op gronden die door rivierwater worden overstroomd. Ze staan de laatste decennia sterk in de belangstelling. In de strijd tegen het water hebben waterbeheerders in hun enthousiasme vrijwel alles waaraan men nog iets van een natuurlijke stroomloop kan herkennen, onder handen genomen. Vele kilometers dijk werden verzaaid, rivierbochten afgesneden, kribben aangebracht en in de uiterwaarden waande men zich zelfs zo veilig dat er volop gebouwd werd. De laatste jaren komt men echter tot inkeer. Deels noodgedwongen, want door consequent het afvoeren van water te blijven bevorderen en door toename van smeltwater en regenval ontstaat er steeds meer overstromingsgevaar. Hoewel het herstel van natuurlijker stroomgebieden veelal in de eerste plaats wordt uitgevoerd in verband met waterbeheersing, profiteren ook flora en fauna er van. Ook voor vogels is dit een goede ontwikkeling.

De nieuwe uitgave Ooibossen geeft een beeld van de historische achtergronden, de huidige situatie en de ontwikkelingsmogelijkheden voor ooibossen. Als basis voor de indeling is uitgegaan van een negental groeiplaatsen (fysiotopen), die elk worden gekenmerkt worden door een eigen vegetatieontwikkeling en bostypes, zoals rivierstranden, lage en vochtige uiterwaardvlakten, oeverwallen en rivierduinen en aanwasgebieden verdeeld over situaties die in verschillende mate worden overstroomd.

In de inleiding wordt uitgebreid ingegaan op het ontstaan van dit soort landschapstypen en op de ontwikkeling van zachte en harde ooibossen. Behalve een uiteenzetting over de verschillende groeiplaatsstypen in uiterwaarden en tijdengebieden, komt ook de natuurwaarde van deze landschappen aan de orde en voorts wordt er ingegaan op beheer en ontwikkeling. Met name de beschrijvingen over de natuurwaarde geven een goede indruk van de kansen en veranderingen niet alleen voor de flora, maar ook voor de fauna. Er wordt ook afzonderlijk aandacht besteed aan de betekenis van dit soort gebieden voor een aantal vogelsoorten. Afhankelijk van het ontwikkelingsstadium en van de dynamiek van het gebied kunnen ooibossen kansen bieden of bedreigen voor vogels. Dit is sterk afhankelijk van de desbetreffende soort. Vaak is succes ook maar tijdelijk. Zo kunnen zeldzame moerassoorten als Blauwborst, Roerdomp, Wouwaap en IJsvogel tijdelijk profiteren van de ontwikkelingen, maar dergelijke soorten moeten toch weer het veld ruimen als in de loop der tijd de bosvorming toeneemt. Andere soorten, zoals de Kwartelkoning, kunnen ook over langere tijd profiteren indien er door begrazing wordt gestreefd naar een stabiele situatie.

Het boek is prachtig uitgevoerd en geeft behalve voor mensen die betrokken zijn met natuurontwikkelingsprojecten in riviergebieden, ook voor vogelaars interessante achtergrondinformatie.

Wolf, R.J.A.M., A.H.F. Stortelder & R.W. de Waal (red.): Ooibossen, 200 bladzijden. Met kleurenfoto's, kleurenafbeeldingen, tabellen en grafieken. Uitgever KNNV Uitgeverij, Utrecht 2001. ISBN 90 5011 1157.